

УДК 821.111-32.09(73)

DOI: 10.32342/2523-4463-2019-2-18-16

О.В. ЯЛОВЕНКО,
*кандидат філологічних наук,
викладач кафедри англійської мови та методики її навчання
Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини*

КОНЦЕПТ УЯВНОГО ДОМУ І ТРАНСКУЛЬТУРНА ПАРАДИГМА В ОПОВІДАННІ Д. ЛАГІРІ «У ПАНІ СЕН»

Статтю присвячено аналізу проблеми співвідношення культурної та особистісної ідентичності. Досліджується концепт уявного дому як важливого чинника для збереження культурних традицій, що особливо актуально в умовах сучасної транскультури. Важливо, що іммігранти різних поколінь по-своєму визначають поняття дому. Так, для першого покоління дім пов'язується з фактичним місцем народження і тотожний ностальгії, погляду назад, відчуттю культурної втрати. «Дім» як полісемантичне поняття уможливорює символічну «подорож зі стінами»: герой продовжує залишатися вдома подумки, хоча фізично вже його покинув. Мається на увазі «географічна синхронність»: можливість жити тут, у плоті, і водночас ще десь подумки і в уяві. Поступово образ «свого» дому втрачає обриси реальності і віддаляється, оскільки це вже уявна батьківщина, присутня лише в думках і спогадах.

Головна героїня є представницею старої діаспори. Вона продовжує «триматися» за «свій» дім: проживаючи в Америці, намагається відтворити штучний побут, до якого звикла у Калькутті, як і відвоювати свою «втрачену ідентичність». Пані Сен живе спогадами і «ховається» за минулим, щоб не помічати хаосу, відчуття самотності та незручності у досі штучному для неї американському будинку. Символічно героїня «імітує своє», подумки переноситься назад, поєднуючи внутрішній та зовнішній досвід. Її внутрішній монолог базується на «культурному нашаруванні» індійського на американське.

Оповідання не обмежується проблематикою маргіальності. Зачіпаються одвічні проблеми дому, родини, минулого як важливого компонента внутрішнього монологу головної героїні, за принципом якого побудовано твір, хоча поетика тексту насичена граматичним теперішнім часом, адже події «свого» досі «живі» для пані Сен. Не менш важливою є тема спілкування (твір показує дружбу між двома різними за віком та походженням людьми). Через відчуття самотності образи головних героїв дуже схожі: і пані Сен, і Еліот позбавлені повноцінного спілкування з рідними. Внутрішньо образ пані Сен глибоко суперечливий: героїня почувається самотньою в американському соціумі і в той же час, звертаючись до «своїї» культури, підсвідомо протиставляє себе іншим (продовжує жити індійським життям).

Ключові слова: дім, транскультурна парадигма, іммігрант, ідентичність, «свій», «чужий», минуле, традиція.

Статья посвящена анализу проблемы соотношения культурной и личностной идентичности. Исследуется концепт **воображаемого дома как важного фактора для сохранения культурных традиций**, что особенно актуально в условиях современной транскультуры. Важно, что **иммигранты разных поколений по-своему определяют понятие дома**. Так, для первого поколения дом связан с фактическим местом рождения и тождественен ностальгии, взгляду назад, **ощущению культурной потери**. «Дом» как многозначное понятие делает возможным символическое «путешествие со стенами»: герой продолжает оставаться дома мысленно, хотя физически уже его покинул. Имеется в виду «географическая синхронность»: возможность жить здесь во плоти и одновременно еще где-то мысленно и в воображении. Постепенно образ «своего» дома теряет очертания реальности и удаляется, поскольку это уже воображаемая родина, которая присутствует только в мыслях и воспоминаниях.

Главная героиня является представительницей старой диаспоры. Она продолжает «держаться» за «свой» дом: проживая в Америке, пытается воссоздать искусственно **быт, к которому привык-**

ла в Калькутте, как и отвоевать свою «утраченную идентичность». Госпожа Сен живет воспоминаниями и «прячется» за прошлым, чтобы не замечать хаоса, ощущения одиночества и неудобства во все еще искусственном для нее американском доме. Символически героиня «имитирует свое», мысленно переносится назад, сочетая внутренний и внешний опыт. Ее внутренний монолог базируется на «культурном наслоении» индийского на американское.

Рассказ не ограничивается проблематикой маргинальности. Затрагиваются извечные проблемы дома, семьи, прошлого как важного компонента внутреннего монолога героини. Произведение построено по принципу внутреннего монолога главной героини, хотя поэтика текста насыщена грамматическим настоящим временем, ведь события «своего» до сих пор «живые» для госпожи Сен. Не менее важной является тема общения (в произведении показана дружба между двумя разными по возрасту и происхождению людьми). Из-за чувства одиночества образы главных героев очень похожи: и госпожа Сен, и Элиот лишены полноценного общения с родными. Внутренне образ госпожи Сен глубоко противоречив: героиня чувствует себя одинокой в американском социуме и в то же время, обращаясь к «своей» культуре, подсознательно противопоставляет себя другим (продолжает жить индийской жизнью).

Ключевые слова: дом, транскультурная парадигма, иммигрант, идентичность, «свой», «чужой», прошлое, традиция.

Звертаючись до творчості американської письменниці бенгальського походження Джумпи Лагірі, зауважимо, що наскрізною темою її творів є тема імміграції. Відірвані від дому герої стикаються з одвічною дилемою: асимілюватися в новій країні і прийняти всі її особливості чи зберегти свою ідентичність. Д. Лагірі тяжіє до розкриття особливостей східного життя, відтак демонструє Індію у створюваних нею художніх текстах з огляду на домінування американських моделей мислення. Розглядаючи процеси асиміляції до нового культурного середовища і готовність іммігрантів до «злиття» з іншими, письменниця змальовує ставлення іммігрантів до своєї «деш». Проблема співвідношення культурної і особистісної ідентичності завжди була важливою для «письменників порубіжжя», у творчості яких органічно поєднується не одна культурна традиція.

Попри наявність наукових розвідок зарубіжних дослідників (Т. Bhalla [4], К. Chatterjee [5], S. Dasgupta [6], N. Friedman [8], R. Heinze [9], F. Kral [11], S. Lutzoni [13], B.W. Noelle [15], A. Rizzo [16], A. Shankar Saha [18] та ін.), творчість Д. Лагірі розкрита не в повному обсязі, що обумовлює подальші теоретичні дослідження.

Дебютна збірка оповідань «Тлумач хвороб» («*Interpreter of Maladies*», 1999), до якого входить оповідання «У пані Сен» («*Mrs. Sen`s*»), викликала особливий інтерес з боку критиків – Jaya Lakshmi Rao V, Jackie Large, Erin Quinn, Joshua Ammons, Adriana Elena Stoican, S. Shanthi, Shea Taylor та ін.

Важливі зауваження щодо жанрової характеристики збірки, її проблемно-тематичних особливостей висловили С. Казбекер (стаття «*Alienation in Lahiri`s An Interpreter of Maladies*», 2015), С. Радж («*Cultural Alienation in Jhumpa Lahiri`s Short Stories Interpreter of Maladies*», 2016), А. Добрінеск'ю (*Travelling Across Cultures*, 2014). Проте аналіз оповідання «У пані Сен» залишається актуальним, особливо в розрізі основних положень транскультури.

Метою статті є аналіз концепту уявного дому в контексті транскультурної парадигми в оповіданні Джумпи Лагірі «У пані Сен».

У цьому оповіданні розповідається про дружину академіка містера Сена. Вона працює нянею і кожного дня після школи доглядає за дитиною, одинадцятирічним Еліотом. З початку навчального року Еліот щодня ходив до пані Сен після школи. Пані Сен, іммігрантці першого покоління, надзвичайно важко адаптуватися до нової американської культури, її внутрішній стан визначається «самотністю, що виникає за межами групи» [17, с. 359]. Героїня «існує за межами часу» і перебуває в символічній «пастці», обмеженому замкненому просторі. Пані Сен протистоїть «чужій» культурі і прагне зберегти рештки «свого». Вона тільки зникає до американського побуту: «*Here, in this place where Mr. Sen has brought me, I cannot sometimes sleep in so much silence*» [12, с. 128]¹.

¹ «Тут, у цьому місці, куди мене привіз містер Сен, я іноді не можу спати в такій безмежній тиші» (тут і далі переклад автора статті).

Важливим елементом поетики письменниці є спільний мотив транскультурності та гібридності. Попри наявність декількох географічних площин (індійської та американської), героїня страждає від обмеженого культурного простору (пані Сен відчуває символічну «обмеженість» простору у стінах досі чужої для неї американської квартири). Мають місце не лише невітшні пошуки своєї ідентичності, але й своєрідні «пошуки свободи». Відтак, культурна «боротьба» героїні з американською дійсністю постає центральним конфліктом твору.

Героїня усвідомлює, що тільки вдома в Індії вона почувається в безпеці. Фраза «все там» («*everything is there*»), означає, що все цінне для неї залишилось в Індії. Еліот помічає, що насправді щасливою його няню роблять лише «свої» деталі з минулого: звичайний (а не електронний) лист з Індії та ціла рибина з головою, яку так важко знайти в Америці. Елементом «свого» в Америці є яскрава колекція її сарі, які нікому тут не потрібні. Е. Саїд пояснює це тим, що «через втрату виникає спокуса звернутись до національної гордості, колективних почуттів, групових пристрастей, щоб подолати самотність вигнання» [17, с. 359].

Для пані Сен індійський простір (кухонне лезо, плівка з голосами родичів, аерографи з дому, яскраві сарі, облаштування кімнат тощо) контрастує з американським побутом. Кухонне лезо як деталь «свого» символізує прив'язаність до індійського життя. Пані Сен розуміє, що насправді все це лише копія, адже їй бракує справжнього спілкування. Події, про які вона читає в листах, що часто перечитує, давно відбулись (народження її племінниці, смерть дідуся). З часом навіть плівка з голосом дідуся не приносить полегшення, оскільки його вже немає серед живих.

Саме розповіді про життя в Індії, які героїня читає в листах від «своїх», дотримання традицій, бенгальський одяг та їжа відтворюють для пані Сен звичну атмосферу індійського домашнього затишку в Америці. Н. Бідасюк зауважує, що «герої азійсько-американських творів підтримують зв'язок із батьківщиною, дивлячись новини і читаючи статті про країну свого народження, готуючи з дитинства знайомі страви, святкуючи традиційні свята» [1, с. 173].

Згодом образ «свого» дому втрачає риси реальності, адже для героїні це вже невидима/уявна батьківщина, яка поступово перетворюється на ностальгію. Героїня часто слухає плівку з голосами родичів і зупиняє звукозапис, коли чує голос дідуся, який нещодавно помер.

Аналізуючи твір, С. Казбекер зауважує, що «коли герої покидають Індію, вони залишають позаду безліч неподільних культурних параметрів, які продовжують шукати в країні їхньої міграції» [10, с. 74]. Не випадково будні пані Сен пов'язано з символічною «втечею». Героїня не хоче навчитися кермувати автомобілем, як роблять більшість американців, натомість продовжує готувати виключно індійські страви для себе та свого чоловіка. Вона купує свіжу рибу, яка безпосередньо пов'язується з її досі важливим індійським життям.

Героїня «блокує» процеси «акультурації» і не сприймає основних елементів місцевої культури, що призводить до виникнення «комунікативних труднощів» [2, с. 3]. Вона розмовляє ламаною англійською мовою з помітним індійським акцентом і, як результат, припускається фонетичних помилок: «*Is it Beethoven?*» she asked once, pronouncing the first part of the composer's name not «*bay*», but «*bee*», like the insect» [12, с. 130]². Неправильне прізвище відомого класика пояснюється першими невітшними кроками асиміляції героїні до американської культури.

Пані Сен дуже сумує за домом. Одного разу вона не стримує сліз і веде Еліота до своєї кімнати. Вона кидає на ліжку свої сарі і констатує, що їх тут ніде носити. У неї немає навіть жодної нової фотографії, яку можна було б надіслати родичам до Калькутти. Героїня пригнічена. Вона не готує, вмикає телевізор, але не дивиться його, робить собі чай, якому дозволяє охолонути. Вона згадує день, коли залишила Індію, і досі пам'ятає всіх членів родини.

Внутрішній монолог героїні набуває рис «потому свідомості»: вільні асоціації «свого», вільна послідовність думки, логічна незв'язність та фрагментарність мови. Якщо «у М. Пруста це зображення автономності всього континууму життя свідомості, у Д. Джойса – єдності та конфлікту внутрішнього та зовнішнього життя» [3, с. 179], то у Д. Лагірі – це культурне

² «Це Бітховен?» запитала вона одного разу, вимовляючи першу частину імені композитора не «*bay*», а «*bee*» як комаха».

протиставлення Сходу та Заходу. Символічно героїня «імітує своє», подумки переноситься назад, поєднуючи внутрішній та зовнішній досвід. Її внутрішній монолог базується на «культурному нашаруванні» індійського на американське. Це безперервний рух думки, в основному зосередженої на окремих відтинках предметів «свого» світу. Думка характеризується плинністю, мінливістю та невловимістю, оскільки часто переривається зовнішніми факторами (діалогами з малим Еліотом).

Важливе значення в оповіданні мають художні знаки та символи, якими оперує автор. Наприклад, хлопець вражений великою кількістю взуття біля дверей та червоною фарбою на проділі волосся своєї няні. Пані Сен пояснює, що це як обручка – символ заміжжя, те, що точно не можна загубити у посудомийній машині. Еліот часто спостерігає за процесом приготування їжі. Незвичною деталлю для нього є лезо, привезене з Індії, яким користується пані Сен при нарізанні овочів. Героїня пояснює, що таке лезо є у кожному домі. Пані Сен компенсує символічну «втрату», що означає «створити новий світ і керувати в ньому, вперто виділятися на новому місці, реалізувати своє право «відмовитись належати» [17, с. 363]. У внутрішньому світі пані Сен кордони рухомі, що дозволяє їй подумки перенестися в інший культурний простір.

Оповідання не обмежується проблематикою маргінальності. Зачіпаються одвічні проблеми дому, родини, минулого як важливого компонента внутрішнього монологу героїні. Пані Сен усвідомлює, що ніяк не звикне до американської тиші і продовжує залишатися подумки там, в Індії. Вона не сприймає того, що в Америці всі чужі один одному. Героїня подумки «повертається» додому і розповідає, наскільки там, в Індії, товариські люди. Вона розуміє, що якби почала кричати в досі «чужій» для неї американській квартирі, ніхто б не звернув уваги. Еліот розуміє, що «дім» для пані Сен – це Індія, а не квартира, де вони перебувають у цей момент.

Другорядні персонажі в оповіданні є доброзичливими, за винятком матері Еліота, яка не бажає виходити за рамки формальних відносин з пані Сен. Образ матері дещо відсторонений, героїня не лише залишається осторонь виховання свого сина, але і не наділена увагою автора, оскільки позбавлена імені, натомість постає як «мати Еліота». Вона з сином проживає в незатишному будинку та мало спілкується з сусідами. Образ її життя діаметрально протилежний життю пані Сен. Мати Еліота нічим не відрізняється від типової американки: на відміну від пані Сен, вона носить короткий одяг та має оголені коліна, а її волосся пофарбоване.

Тепло квартири пані Сен контрастує з холодом будинку матері Еліота, як і культурний контраст між Індією та Америкою. Як і належить справжній індійській жінці, пані Сен особливо шанує гостя. Тому, коли повертається мати Еліота, бенгалка пропонує їй повечеряти. Мати Еліота «чужа» до смакових індійських вподобань, тому відмовляється, пояснюючи це тим, що не звикла їсти так пізно. Вдома вона випиває келих вина, їсть хліб і сир, і часто переїдає, тому не вживає піци, яку вони з сином звикли замовляти на вечерю. На відміну від пані Сен, мати Еліота не проводить на кухні багато часу, їй простіше купити готову до вживання їжу. Еліот помічає, що його мати відмовляється від індійської їжі не тому, що вже поїла; насправді вона надає перевагу приготуваній нашвидкуруч американській вечері з алкоголем. Еліот розуміє, що вони з матір'ю самотні, адже живуть самі у пляжному будинку, де в холодну пору навколо взагалі нікого немає.

Хлопцю подобається тепло та затишок будинку пані Сен. Він залюбки спостерігає за досі дивним для нього ретельним процесом приготування їжі і порівнює це з американською звичкою до напівфабрикатів. Еліот відчуває, що емоційно прив'язаний до Індії саме через пані Сен, для якої став довіреною особою (він часто є свідком її суму та туги за домівкою).

Іншу позицію займає чоловік пані Сен, який хоче, щоб його дружина пристосувалася до нових умов. Він запевняє матір Еліота, що до кінця грудня його дружина навчиться кермувати. А. Добрінеск'ю у цьому плані зауважує про «уявні кордони, які віддаляють героїв, які належать до однієї культури» [7, с. 102]. Уявними/невидимими кордонами наділений внутрішній світ героїв, їхні думки та переживання. Пані Сен не хоче приймати американське життя. Героїня часто згадує свій дім, Індію. Вона відмовляється кермувати, оскільки вірить, що ніколи не зможе адаптуватися до Америки повністю.

«Корекція» ідентичності героїв Д. Лагірі відбувається в умовах поступової асиміляції до нового культурного середовища. Має місце етап «згортання» старої ідентичності і утво-

рення транскультурної нової. Саме тому одного дня пані Сен наказує Еліоту надягнути взуття. Вони сідають в машину і пані Сен хоче влитися в потік головної дороги. Героїня знає як кермувати, проте помітно нервується.

Пані Сен не впевнена, що щось зміниться, коли вона отримає водійські права, як певняв її містер Сен. Героїня часто відволікається за кермом, нервується, коли виїжджає на головну дорогу. Будучи неухважною за кермом, пані Сен потрапляє у пригороду і вдаряє авто у телефонний стовп. Вони з Еліотом отримують незначні подряпини, але не травмуються. Автомобіль є першим кроком до асиміляції. Проте нездатність пані Сен навчитися кермувати стає символом її нездатності адаптуватися до американського способу життя.

Героїня усвідомлює, що для того, щоб утримати дорогоцінний зв'язок з Індією (їй щодня потрібно їздити в магазин, щоб купити рибу), вона має навчитися жити в Америці, а отже сісти за кермо автомобіля. Її спроби досягти цього відбуваються під час екскурсії з Еліотом до моря, щоб забрати замовлену заздалегідь рибу. Бажання отримати рибу надто сильне, а пасажери в автобусі скаржаться на неприємний запах риби, тому героїня вирішує їхати сама.

Містер Сен пояснює поліцейському, що його дружина не має водійських прав. Налякани, вони їдуть додому. Пані Сен готує Еліоту поїсти, а потім ховається у спальній кімнаті. Еліот чує, як плаче пані Сен. Містер Сен пояснює матері Еліота, що трапилось і пропонує відшкодувати гроші за місяць. Герой хоче символічно «відкупитись» від аварії і зняти з дружини всю провину та відповідальність за життя Еліота. Доказом неадаптації його дружини до американського побуту є її нездатність доглядати за дітьми.

Для того, щоб позбутися ностальгії за «своїм», необхідно «ослабити ностальгічну нитку, що пов'язує переселенців із міфологізованим домом, вийти за межі свого фіксованого «я» і осягнути особливості нової, гібридизованої ідентичності» [14, с. 77]. Символічна «неспроможність» досягти цього обертається справжньою трагедією для пані Сен: її спроби асиміляції закінчуються автомобільною аварією, в результаті чого їй забороняють доглядати за дітьми. Героїня залишається сама, наодинці зі своїми внутрішніми переживаннями в досі чужому для неї американському будинку. Будучи ізольованою від родини та друзів і витісненою з власного будинку, американське життя героїня ототожнює з дратівливістю та агресією.

Після аварії Еліот носить ключі від дому на шиї. Його мати не хоче жодної доглядальниці. Вона зрозуміла, що доручила свого сина жінці, яку ледь знає. Подібно до пані Сен, мати Еліота також самотня (жодної інформації про батька Еліота немає), свій сум вона заїдає американською їжею та запиває вином, і таким чином ізольовується від сина та навколишньої дійсності. Коли вона телефонує Еліоту і запитує чи все з ним гаразд, хлопець задумується перед відповіддю і крізь вікно дивиться на сірі хмари; вони символізують внутрішній світ Еліота, викривають його сум. Хлопець запевняє матір, що з ним усе гаразд, проте насправді страждає від самотності, думає про пані Сен і дуже за нею сумує. Біль хлопця помічала тільки пані Сен, яка співпереживала і прагнула «сховати» це через анекдоти та цікаві випадки зі свого життя. Збагачуючись новим культурним досвідом, Еліот на деякий час забував про свою самотність.

Проаналізувавши оповідання Д. Лагірі «У пані Сен», вдалося зробити певні висновки. Насамперед, твір варто розглядати з позицій транскультуралізму, адже в оповіданні гостро поставлено проблему іммігрантів: як стати частиною нового суспільства і при цьому «не втратити себе».

Поетика оповідання має складну нарративну структуру: воно «рухається» непередбачуваними у часі символічними «зигзагами» разом з довільними проявами індивідуальної пам'яті героїні. Оповідання змальовує нездатність пані Сен асимілюватися до американського способу життя, а також умовну «подорож» Еліота до Індії.

Твір побудовано за принципом внутрішнього монологу головної героїні, хоча поетика тексту насичена граматичним теперішнім часом, адже події «свого» досі «живі» для пані Сен (whenever there is a wedding in the family; my mother sends out word in the evening; they sit in an enormous circle; it is impossible to fall asleep those nights).

Пристрасть героїні до свіжої риби втілює в собі «інше» минуле життя, яке вона втратила. Не менш важливою є тема спілкування (твір показує дружбу між двома різними за ві-

ком та походженням людьми). Через відчуття самотності образи головних героїв дуже схожі: і пані Сен, і Еліот позбавлені повноцінного спілкування з рідними.

Героїня, для якої важливими є минулий досвід та культурна пам'ять, «заряджається» спогадами та переживаннями. Вона відчуває свою відчуженість від нової навколишньої дійсності. Внутрішньо образ пані Сен глибоко суперечливий: героїня почувається самотньою в американському соціумі і в той же час, звертаючись до «своєї» культури, підсвідомо протиставляє себе іншим (продовжує жити індійським життям).

«У пані Сен» – це історія психологічної «боротьби» людей, які «пересажені» зі своєї батьківщини в іншу країну не за власним вибором. Все це породжує самотність та ізоляцію. Саме тому концепт дому стає потужним, оскільки виражає найбільш основну емоційну потребу особистості у повсякденному житті.

Список використаних джерел

1. Бідасюк Н. Мотив дому в оповіданнях Джумпи Лагірі / Н. Бідасюк // Філологічні трактати. – 2012. – Том 4. – № 3. – С. 172–177.
2. Елисеєва С. *Прецедентные феномены, восходящие к французской культуре, в современной российской и американской прессе: автореф. дисс. ... канд. филол. наук* / С.В. Елисеєва. – Екатеринбург, 2010. – 23 с.
3. *Поэтика: словарь актуальных терминов и понятий* / под ред. Н.Д. Тмарченко. – М.: Издательство Кулагиной Intrada, 2008. – 358 с.
4. Bhalla T. Being (and Feeling) Gogol: Reading and Recognition in Jhumpa Lahiri's "The Namesake" / T. Bhalla // MELUS: Multi-Ethnic Literature of the U.S. – 2012. – Vol. 37. – No. 1. – P.105–129.
5. Chatterjee K. Negotiating Homelessness through Culinary Imagination: the Metaphor of Food in Jhumpa Lahiri's "Interpreter of Maladies" / K. Chatterjee // Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities. – 2016. – Vol. 8. – No. 3. – P. 197–205.
6. Dasgupta S. Jhumpa Lahiri's "Namesake": Reviewing the Russian Connection / S. Dasgupta // Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities. – 2011. – Vol. 3. – No. 4. – P. 530–544.
7. Dobrinescu A. Travelling Across Cultures / A. Dobrinescu. – Ploiești: Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2014. – 153 p.
8. Friedman N. From Hybrids to Tourists: Children of Immigrants in Jhumpa Lahiri's "The Namesake" / N. Friedman // Critique: Studies in Contemporary Fiction. – 2008. – Vol. 50. – Issue 1. – P. 111–128.
9. Heinze R. A Diasporic overcoat? Naming and Affection in Jhumpa Lahiri's "The Namesake" / R. Heinze // Journal of Postcolonial Writing. – 2007. – Vol. 43. – Issue 2: Literature as Resistance: Challenging Religious, Linguistic, Casteist, Racist and Sexist Essentialism. – P. 191–202.
10. Kasbekar S. Alienation in Lahiri's "Interpreter of Maladies" / S. Kasbekar // Research Scholar – An International Refereed e-Journal of Literary Explorations. – 2015. – Vol. 3. – Issue 2. – P. 73–78.
11. Kral F. Shaky Ground and New Territorialities in "Brick Lane" by Monica Ali and "The Namesake" by Jhumpa Lahiri / F. Kral // Journal of Postcolonial Writing. – 2007. – Vol. 43. – Issue 1. – P. 65–76.
12. Lahiri J. *Interpreter of Maladies* / J. Lahiri. – Boston, New York: Houghton Mifflin Company, 1999. – 198 p.
13. Lutzoni S. Jhumpa Lahiri and the Grammar of a Multi-Layered Identity / S. Lutzoni // Journal of Intercultural Studies. – 2017. – Vol. 38. – Issue 1. – P. 108–118.
14. Nagpal D. *Between Heaven and Hell: Perceptions of Home and the Homeland in Jhumpa Lahiri's Work* / D. Nagpal. – Germany: GRIN Verlag, 2010. – 88 p.
15. Noelle B.W. Reading Jhumpa Lahiri's "Interpreter of Maladies" as a Short Story Cycle / B.W. Noelle // MELUS. – 2004. – Vol. 29. – No. 3–4. – P. 451–464.
16. Rizzo A. Translation and Bilingualism in Monica Ali's and Jhumpa Lahiri's Marginalized Identities / A. Rizzo // Text Matters. – 2012. – Vol. 2. – Issue 2. – P. 264–275.
17. Said E. Reflections on Exile / E. Said // Out There: Marginalization and Contemporary Cultures / Ed. Ferguson R. et al. – New York: The New Museum of Contemporary Art; Cambridge, MA and London: The MIT Press, 1990. – P. 357–366.

18. Shankar Saha A. The Indian Diaspora and Reading Desai, Mukherjee, Gupta and Lahiri / A. Shankar Saha // CLCWeb: Comparative Literature and Culture. – 2012. – Vol. 14. – Issue 2. – P. 1–9. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1964&context=clcweb> (останнє звернення 06.08.2019).